

Zorganizowanie nauczania religii wszystkich dzieci od klasy "0" do klasy "VIII" w ramach jednej grupy międzyklasowej narusza przepisy art. 1 pkt 1 i 5 ustawy Prawo oświatowe oraz przepis § 2 ust. 1 zd. 2 rozporządzenia z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach - przyjął Naczelny Sąd Administracyjny z dnia 15 stycznia 2021 r. (III OSK 2907/21).

Zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 14 kwietnia 1992 r. w sprawie warunków i sposobu organizowania nauki religii w publicznych przedszkolach i szkołach, publiczne przedszkole i szkoła mają obowiązek zorganizowania lekcji religii dla grupy nie mniejszej niż siedmiu uczniów danej klasy lub oddziału (wychowanków grupy przedszkolnej). Dla mniejszej liczby uczniów w klasie lub oddziale (wychowanków w grupie) lekcje religii w przedszkolu lub szkole powinny być organizowane w grupie międzyoddziałowej lub międzyklasowej. § 2 ust. 2 rozporządzenia stanowi, że jeżeli w przedszkolu lub szkole na naukę religii danego wyznania lub wyznań wspólnie nauczających zgłosi się mniej niż siedmiu uczniów (wychowanków), organ prowadzący przedszkole lub szkołę, w porozumieniu z właściwym kościołem lub związkiem wyznaniowym, organizuje naukę religii w grupie międzyszkolnej lub w pozaszkolnym (pozaprzedszkolnym) punkcie katechetycznym. Zgodnie z § 2 ust. 4 rozporządzenia w szczególnie uzasadnionych przypadkach organ prowadzący przedszkole lub szkołę, w ramach posiadanych środków, może - na wniosek kościoła lub związku wyznaniowego - zorganizować nauczanie religii danego wyznania w sposób odmienny niż określony w ust. 1-3.

Jak wskazał NSA powyższe przepisy mają charakter zadaniowy i są adresowane do administracji, nakładając na nią zróżnicowane obowiązki w zakresie organizacji lekcji religii w publicznym przedszkolu lub publicznej szkole. Źródłem zróżnicowania obowiązku organu wyrażonym w rozporządzeniu *expressis verbis* jest liczba uczniów (lub wychowanków grupy przedszkolnej) biorących udział w lekcji religii określonego wyznania. Jest to konsekwencją przyjętych, a omówionych wyżej, rozwiązań konstytucyjnych, zapewniających wolność religijną oraz prawo rodziców do wychowania dzieci według własnych przekonań. Wynika z nich brak obowiązku uczestnictwa w lekcji religii dzieci, jeśli życzenia takiego nie zgłoszą ich rodzice (§ 1 rozporządzenia). Skutkiem tego liczba dzieci uczestniczących w lekcji religii nie musi odpowiadać liczbie dzieci uczestniczących w obowiązkowych zajęciach z innych przedmiotów. Sąd podkreślił, iż organ nie został zwolniony z obowiązku organizacji nauczania religii nawet w sytuacji, gdy tylko jeden uczeń lub wychowanek z całej szkoły (przedszkola) zamierzałby uczestniczyć w zajęciach religii. Liczba uczniów ma jednakże wpływ na formę organizacji zajęć.

Rozporządzenie przewiduje w zakresie organizacji lekcji religii następujące rozwiązania:

1. publiczne przedszkole i szkoła mają obowiązek zorganizowania lekcji religii dla grupy nie mniejszej niż 7 uczniów danej klasy lub oddziału (wychowanków grupy przedszkolnej) w ramach oddziału (do którego zainteresowane dzieci uczęszczają) lub danej klasy (tj. w grupie międzyoddziałowej),
2. dla mniejszej liczby uczniów w klasie lub oddziale (wychowanków w grupie) niż 7 lekcje nauczania religii powinny być organizowane:
 - w grupie międzyoddziałowej lub międzyklasowej szkoły lub przedszkola do której uczęszczają zainteresowani uczniowie,
 - w grupie międzyszkolnej lub w pozaszkolnym (pozaprzedszkolnym) punkcie katechetycznym, co następuje w drodze porozumienia organu prowadzącego przedszkole lub szkołę z właściwym kościołem lub związkiem wyznaniowym,
 - w szczególnie uzasadnionych przypadkach organ prowadzący przedszkole lub szkołę, w

ramach posiadanych środków, może - na wniosek kościoła lub związku wyznaniowego - zorganizować nauczanie religii danego wyznania w sposób odmienny niż określony powyżej.

Sposób realizacji przez organ obowiązku zapewnienia nauczania religii jest więc uzależniony i kształtowany ilością uczniów (wychowanków) zainteresowanych nauką religii danego wyznania. W przypadku zgłoszenia się co najmniej 7 uczniów (wychowanków) z jednego oddziału lub kilku oddziałów tej samej klasy przepisy rozporządzenia stanowią jednoznacznie, iż zajęcia organizowane są w ramach tego oddziału lub jako zajęcia klasowe (międzyoddziałowe). Przypadek ten nie pozostawia organowi swobody wyboru rozwiązania.

Dla mniejszej niż 7 liczby uczniów w klasie lub oddziale (wychowanków w grupie) obowiązkiem organu jest zorganizowanie nauczania religii w formach wskazanych powyżej w punkcie drugim. Organizacja nauczania religii dla mniejszej niż 7 liczby uczniów (wychowanków) w klasie lub oddziale nie zwalnia organu z obowiązku realizacji celów systemu oświatowego wynikających z ustawy Prawo oświatowe, w tym z celów wynikających z przepisów art. 1 pkt 1 i 5 ustawy Prawo oświatowe sprowadzających się do zapewnienia prawa uczniów (wychowanków) do wychowania i opieki, odpowiednich do wieku i osiągniętego rozwoju, a także dostosowania treści, metod i organizacji nauczania do możliwości psychofizycznych uczniów (wychowanków). Przepisy § 2 ust. 2 i 4 rozporządzenia wymagają także działania organu zapewniającego ekonomiczną racjonalność działania (w ramach posiadanych środków) oraz współdziałanie z właściwym kościołem lub związkiem wyznaniowym. Jednoczesna realizacja tych zasad ma doprowadzić do wyboru optymalnej dla konkretnego przypadku formy realizacji obowiązku nauczania religii w danej szkole publicznej (przedszkolu publicznym).

NSA przypomniał, że prawodawca będąc świadomy bogactwa różnych przypadków, które mogą wystąpić w praktyce wskazał tylko przykładowo potencjalne rozwiązania powyższych sytuacji (tj. zgłoszenia chęci uczenia się religii danego wyznania przez mniej niż 7 osób), takie jak porozumienie organu prowadzącego przedszkole lub szkołę z właściwym kościołem lub związkiem wyznaniowym celem zorganizowania nauki religii w grupie międzyszkolnej lub w pozaszkolnym (pozaprzedszkolnym) punkcie katechetycznym. Katalog potencjalnych rozwiązań prawnych w zakresie realizacji obowiązku nauczania religii nie został wyczerpująco określony w przepisach rozporządzenia. Prawodawca na potrzeby załatwienia szczególnie uzasadnionych przypadków przyznał organowi prowadzącemu przedszkole lub szkołę szerszy zakres władztwa dyskrecyjnego, upoważniając go do zorganizowania nauczania religii danego wyznania w sposób odmienny niż określono w rozporządzeniu, przewidując tylko dwa ograniczenia w tym zakresie - musi to nastąpić w ramach posiadanych środków oraz na wniosek kościoła lub związku wyznaniowego.

Jak podsumował Sąd we wszystkich rozwiązaniach prawnych, o których mowa w przepisach § 2 ust. 1 zd. 2, 2 i 4 rozporządzenia organ wybierając określone rozwiązanie musi mieć na względzie, iż edukacja w każdym zakresie, w tym również w zakresie religii pozostaje w związku z rozwojem psychofizycznym dziecka i wzrostem jego dojrzałości, a nauczanie musi być dostosowane do cech dzieci, przekazywanych im treści, czy posiadanej już przez nie wiedzy.

Źródło: NSA